

Gemeenten doen wat ze zeggen

Doen politieke partijen wel wat ze zeggen? Nee dus. Ze leggen zelfs geen zonnepanelen op het dak van hun partijkantoren. Grote ondernemingen doet dat al evenmin. Gemeenten blijken heel wat consequenter te zijn in het daadwerkelijk uitvoeren van hun duurzame beleid, zo blijkt uit onderzoek dat het bedrijf Zonline op verzoek van P+ uitvoerde.

✚ TEKST MARIANNE LAMERS

“De overheid en de politieke partijen roepen burgers op tot investeren in zonne-installaties, maar doen zelf weinig tot niets”, beweerde Roeybem Anders van Zonline in september. Die uitspraak kwam niet zomaar uit de lucht vallen: met de gloednieuwe Amerikaanse software van Sungevity kan haar bedrijf voor elk dak in Nederland uitrekenen hoeveel zonnepanelen er op passen en wat de opbrengst daarvan is. Zonline koppelt daarvoor vijf databases waaronder die van het Kadaster en Google Earth aan elkaar en stuurt binnen 48 uur een gratis iQuo-

te retour; een interactieve offerte waarin staat aangeven wat je kan besparen en bij kan dragen aan het milieu. Dat is een indicatie: Zonline gaat niet daadwerkelijk langs, maar maakt de berekening met behulp van luchtfoto's en geavanceerde rekensoftware. Hierbij houden ze rekening met de plaats in Nederland, de ligging ten opzichte van de zon, de schaduw van hoge bomen en natuurlijk met de helling van het dak.

Uit het onderzoek naar de partijgebouwen van VVD, PvdA, SP, D66, GroenLinks en PVV - die zich vrijwel allemaal sterk maken voor duurzame energie - bleek dat geen van de partijen zonnepanelen had geïnstalleerd. En dat terwijl ze gezamenlijk bijna honderd zonnepanelen kwijt konden, goed voor 20400 kilowattuur op jaarbasis. Ook de groene prestaties van Nederlandse multinationals vielen vies tegen. Zonline berekende dat de vier koplopers Philips, Akzo Nobel, Unilever en KLM-Air France gezamenlijk 270 zonnepanelen kwijt konden op hun hoofdkantoren, goed voor een elektriciteitsproductie van 57.375 kilowattuur, grofweg het verbruik van vijftien tot twintig huishoudens. Geen van hen had echter een paneel op zijn dak liggen. Zonline, aanbieder van zonne-energiesystemen, zegt geen commerciële motieven te hebben met het openbaar maken van haar onder-

zoeken, maar wil Nederland wakker schudden: “Veel mensen hebben geen idee dat er zoveel te besparen valt.”

Uit het onderzoek dat Zonline op verzoek van P+ liet uitvoeren naar vijf grote gemeentehuizen in Nederland, blijkt dat de mooie woorden die gemeentes hebben over duurzaamheid wel behoorlijk overeenkomen met hun daden: zowel Venlo, Eindhoven, Tilburg, Enschede als Nijmegen hebben al zonnepanelen of zeggen die in de nabije toekomst aan te schaffen. Veel van hen zeggen lang gewacht te hebben met het investeren in zonne-energie, omdat het rendement als grootgebruiker te mager zou zijn. Maar die tijden zijn aan het veranderen. Overheden blijken verrassend creatief als het aankomt op slimme financieringsconstructies en samenwerkingsverbanden.

De gemeente Zwijndrecht sloot wel een heel bijzondere overeenkomst. Nutsbedrijf HVC betaalt, installeert en onderhoudt de vierhonderd zonnepanelen die de gemeente onlangs aanschafte. De kosten zijn voor HVC, die de investering terugvraagt in de besparingen die de zonnepanelen opleveren. Het lijkt vooralsnog een gouden deal die in de toekomst wellicht ook met andere gemeenten aangegaan kan worden. ■

www.zonline.nu

Hoeveel zonnepanelen kunnen gemeenten installeren?

	Tilburg	Eindhoven	Venlo	Enschede	Nijmegen	Totaal
Panelen	162	80	132	138	130	642
kWp geïnstalleerd	40.5	20	33	34.5	32.5	160.5
kWh/jaar	34.425	17.000	28.050	29.325	27.625	136.425
Totaal kWh 25 jaar	811.000	400.500	661.000	691.000	651.000	3.214.500
Euro besparing 25 jaar*	255.860	126.350	208.480	217.960	205.320	1.013.970
Kg CO ₂	557.098	275.110	453.931	474.565	447.054	2.207.757
Km bespaard	2.321.240	1.146.291	1.891.381	1.977.353	1.862.724	9.198.989
Bomen geplant	557	275	454	475	447	2.208

* Aanname is dat een gemeente 0,15 eurocent per kilowattuur betaalt in 2012.

Hoeveel zonnepanelen kan Nijmegen kwijt?

Moeten er 130 zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis in Nijmegen? Milieuwethouder Jan van der Meer is er heel eerlijk over: “Dat zou ik zonde vinden.” Niet zonde van de energie, zeker niet, wel jammer van het groene dak dat het gemeentehuis nu siert: “Elke keer als ik er langs loop, word ik er blij van. Ik vind het zo'n mooi gezicht.”

En niet dat er geen zonnepanelen liggen - dat zijn er nu 24 en eind dit jaar is de planning dat er daar nog veertig bijkomen - maar de wethouder concentreert zich liever op een ander Nijmeegs project dat alles met zonne-energie te maken heeft: de zonnevolkstuintjes. Voor alle Nijmegenaren die zonnepanelen willen, maar geen geschikt dak hebben.

Eigenlijk is het project dat de gemeente in samenwerking met netwerkbedrijf Liander en een aantal energiebedrijven wil uitvoeren, een soort van experiment. Wat de gemeente wil - particulieren verenigen die investeren in zonnepanelen op gemeentelijke daken - mag eigenlijk niet volgens de wet. Of nou, ja,

Den Haag is er niet helemaal duidelijk over. Samenwerkingsverbanden zoals de gemeente Nijmegen die in gedachte heeft, worden door de Belastingdienst nu nog gezien als energiebedrijven. En dus moet daar nog btw en energiebelasting over betaald worden. De bedoeling is om de fiscus deze initiatieven niet als aparte energiebedrijven te laten zien, maar zoals ze zijn: coöperaties van particulieren. Over de energie die zij opwekken zou dan dus geen belasting gevraagd mogen worden, net zoals dat nu voor

Ruimte voor panelen	130
kWp geïnstalleerd	32.5
kWh/jaar	27.625
Totaal kWh 25 jaar	651.000
Euro besparing 25 jaar*	205.320
Kg CO ₂	447.054
Km bespaard	1.862.724
Bomen geplant	447

particulieren geldt. Op die manier wordt het voor de bewoners een rendabel project. Mocht het plan ondanks de Nijmeegse lobby in Den Haag toch niet doorgaan, dan springt de gemeente voor twee jaar in. Die betaalt de kopers van panelen dan alsnog de belasting terug. Van der Meer is enthousiast: “Mocht dit er doorheen komen, dan kan dit een enorme boost opleveren voor alle gemeenten in Nederland. Dan kunnen er overal particuliere zonnepanelen op publieke daken gelegd worden.”

Zo zou het eruit zien met 130 zonnepanelen

Hoeveel zonnepanelen kan Eindhoven kwijt?

Er liggen nu al twintig panelen op het gemeentehuis van Eindhoven aan het Stadhuisplein 1, maar daar passen er tachtig op, blijkt uit het onderzoek van Zonline. Dat kan kloppen, zegt milieuwethouder van Eindhoven Joost Helms, maar dat zijn er niet voor niets geen tachtig: “We zitten als gemeente met een grootgebruikerstarief en halen daardoor maar weinig rendement. Zonnepanelen klinken leuk, maar zijn prijstechnisch voor ons niet interessant.”

Meer rendement valt volgens de wethouder te halen in de particuliere sector. De gemeente Eindhoven is dan ook bezig met het organiseren van duurzame initiatieven onder bewoners, scholen en woningbouwverenigingen: “We hebben ons in 2035 het doel gesteld om energie-neutraal te zijn. Dat halen we alleen als we samenwerken.”

En wellicht krijgt het gemeentehuis in de toekomst toch nog zonnepanelen, vertelt Helms:

Ruimte voor panelen	80
kWp geïnstalleerd	20
kWh/jaar	17.000
Totaal kWh 25 jaar	400.500
Euro besparing 25 jaar*	126.350
Kg CO ₂	275.110
Km bespaard	1.146.291
Bomen geplant	275

Zo zou het eruit zien met 80 zonnepanelen

mag salderen: aan het elektriciteitsnet teruggeleverde zonnestroom verrekenen met de uit het net geïmporteerde stroom. Nu het nieuwe kabinet heeft aangekondigd de regels voor teruglevering en saldering voor (corporaties van) particulieren te verruimen, heeft hij echter goede hoop dat ook de mogelijkheden voor gemeenten in de toekomst gaan veranderen.

Hoeveel zonnepanelen kan Tilburg kwijt?

Ruimte voor panelen kWp geïnstalleerd	162 40.5
--	-------------

kWh/jaar	34.425
Totaal kWh 25 jaar	811.000
Euro besparing 25 jaar*	255.860

Kg CO ₂	557.098
Km bespaard	2.321.240
Bomen geplant	557

Zo zou het eruit zien met 162 zonnepanelen

We hebben al een heel groen dak, zegt de Tilburgse milieuwethouder Berend de Vries in reactie op de onderzoeksresultaten van Zonline. "Overal waar Zonline nu zonnepanelen heeft geprojecteerd, ligt nu sedum. Heel milieuvriendelijk dus." Zonnepanelen liggen wel elders in de stad op publieke gebouwen als de muziekschool, de bibliotheek en het multifunctioneel centrum.

In het kader van het gemeentelijke klimaatprogramma is de gemeente nu ook scholen aan het motiveren om via een Energy Service Company zonnepanelen aan te schaffen. De eerste werd onlangs geopend: honderd panelen op een basisschool. Er zullen er de komende tijd nog tientallen volgen. De overweging om ook het dak van het stadkan-

toor vol te leggen met zonnepanelen, was snel gemaakt: "Dat is voor ons niet rendabel. De terugverdientijden liggen voor ons als grootgebruiker heel anders." Dat gaat binnenkort veranderen, geeft De Vries aan. Er zijn vergevorderde plannen om het huidige gemeentehuis, dat stamt uit de jaren zeventig en een magere energieprestatie (label G) kent, grondig te renoveren.

Deze renovatie, die wordt uitgevoerd volgens de maatstaven van Breeam, een beoordelingsmethode om de duurzaamheidsprestatie van gebouwen te meten, zou er volgens de wethouder zelfs toe kunnen leiden dat ze in Tilburg het duurzaamste overheidsgebouw in Nederland krijgen: "We willen Breeam Excellent halen." Kortom, vat De Vries samen: "Om nu 162 panelen op ons dak neer te leggen lijkt ons geen goed idee, maar we hebben goede hoop en genoeg ambitie voor de toekomst."

Hoeveel zonnepanelen kan Venlo kwijt?

De 132 zonnepanelen met de daarbij berekende energiebesparing geven volgens de Venlose beleidsadviseur Fred Jonker mogelijk een 'te rooskleurig beeld over opbrengsten en terugverdientijden'. Uit de zorg dat 'de suggestie wordt gewekt dat de gemeente Venlo met dit bedrijf [Zonline] zou werken', wil Jonker dan ook geen reactie van de wethouder opnemen. Over de berekeningen die de gemeente zelf heeft gemaakt, wil Jonker ook niets kwijt. Door P+ zelf uitgezochte kosten en terugverdientijden, weigert Jonker te bevestigen.

Het feit dat Zonline juist dit gebouw aan de Prinsessesingel 10/30 in Venlo heeft aangemerkt als gemeentekantoor is wat 'ongelukkig', beargumenteert Jonker: "In dit gebouw zijn weliswaar tijdelijk enkele gemeentelijke diensten op huurbasis gevestigd, maar het pand is geen eigendom van de gemeente. Het overgrote deel van het gemeentepersoneel is elders gehuisvest in panden die wel ons eigendom zijn." Voor 2014 is een nieuw stadskantoor gepland, waarvoor de bureaus Bbn en HaskoningDHV hebben doorgerekend hoeveel zonnepanelen erop kunnen en wat de besparing daarvan is. Naast de minimaal duizend vierkante meter zonnecellen

Ruimte voor panelen kWp geïnstalleerd	132 33
--	-----------

kWh/jaar	28.050
Totaal kWh 25 jaar	661.000
Euro besparing 25 jaar*	208.480

Kg CO ₂	453.931
Km bespaard	1.891.381
Bomen geplant	454

Zo zou het eruit zien met 132 zonnepanelen

die gepland staan voor het dak van het nieuwe stadskantoor zijn er ook vergevorderde plannen voor drielaags glas, hemelwateropvang voor groenvoorziening, waterloze urinoirs, hwa- en grijswaterzuivering met helofytenfilter, een warmte-/koudeopslag, verbeterde schilisolatie en led-verlichting. Dit om 'duurzaamheid en Cradle to Cradle daadwerkelijk zichtbaar te maken' voor bedrijven en bewoners van Venlo. Voor de duizend vierkante meter zonnecellen is een investering geraamd van 496.100 euro voor een exploitatieperiode van veertig jaar (met een levensduur van 25 jaar plus nog een extra investering voor de vervangingskosten van 300

duizend euro). De besparing over veertig jaar: 2.723.694 euro. Waarom de gemeente Venlo niet eerder heeft geïnvesteerd in zonne-energie, komt vooral doordat de gemeente een grootgebruiker is, zegt Jonker: "De elektriciteitsprijs die wij betalen, ligt een stuk lager dan de prijs die bijvoorbeeld een particulier betaalt voor zijn stroom. Daardoor hebben wij de investeringen veel minder snel terugverdiend. Voor ons nieuwe stadskantoor past zonne-energie echter binnen het totaalpakket aan ambities en binnen de financiële kaders die we voor dat pand hebben gesteld."

Zwijndrecht: vierhonderd zonnepanelen gratis

'Zwijndrecht plaatst in één keer vierhonderd zonnepanelen op zeven gemeentelijke panden', luidde het nieuws in oktober. Niet echt opvallend zou je zeggen. We zien het de laatste tijd steeds meer: gemeenten die in zonnepanelen investeren. Om het goede voorbeeld te geven, om tegemoet te komen aan de klimaatdoelstellingen die de gemeente zichzelf gesteld heeft of simpelweg om energie te besparen. En toch is Zwijndrecht bijzonder. Daar ging het namelijk net iets anders. De vierhonderd zonnepanelen kostten de gemeente namelijk helemaal niets. Wie er wel voor opdraait, is HVC, het energie- en afvalnutsbedrijf waar 52 gemeenten en zes waterschappen aandeelhouders van zijn. Ook Zwijndrecht is aandeelhouder. En daarin zit 'm nou net het geheim, vertelt Henk Mirck, wethouder duurzaamheid en bestuurslid bij Gemeenten voor Duurzame Ontwikkeling. "We zijn op een goed moment met HVC om de tafel gaan zitten en hebben gezegd: jullie zijn als nutsbedrijf een verlengstuk van onze organisatie, laten we nu kijken hoe jullie ons kunnen helpen." Net als veel andere gemeenten in Nederland, was er ook in Zwijndrecht 'een forse druk op de begroting', maar was er vanuit de gemeenteraad wel een wens om te investeren in zonnepanelen. Wat nodig was, was dus een 'slimme financieringsconstructie', aangezien beide partijen wel bereid waren om te investeren maar het niet zagen zitten om er geld aan kwijt te zijn. Die constructie kwam er. Afgesproken werd dat HVC de zonnepanelen zou betalen, onderhouden en indien nodig vervangen, maar ook de opbrengst van de besparing ervan zou krijgen, en dat twintig jaar lang. Monic van Eerden van HVC legt uit: "Op die manier hebben wij binnen twintig jaar onze investering eruit. Na die twintig jaar zijn de panelen van de gemeente en wekken ze nog jarenlang energie op." Het enige dat HVC wel moet hebben, is geduld: "We hebben het niet in vijf jaar terugver-

diend." De reden van de samenwerking met Zwijndrecht, vooralsnog de eerste gemeente waarin HVC op deze manier investeert, is simpel volgens Van Eerden: "Je moet ons eigenlijk zien als een coöperatieve vereniging die gemeenten en waterschappen graag bijstaat om hun milieu- en klimaatdoelen te realiseren. Zo leveren we een bijdrage aan de doelstellingen van de gemeente." Mirck is enthousiast over de samenwerking: "Het milieuvoordeel is enorm. Met deze vierhonderd panelen wordt circa negentigduizend kilowattuur per jaar opgewekt, wat vergelijkbaar is met het elektriciteitsverbruik van 25 woningen. Daarnaast draagt deze vorm van energieopwekking bij aan de vermindering van de CO₂-uitstoot." Bovendien is het goed voor de voorbeeldfunctie die de gemeente Zwijndrecht wil zijn naar bewoners en bedrijven. "Hiermee zeggen we dat zonnepanelen zeker haalbaar zijn. In plaats van alleen maar te zeggen dat het heel belangrijk is wat we doen, moeten we het gewoon doen en laten zien." Zowel HVC als de gemeente Zwijndrecht hopen dat andere gemeenten, bewoners en bedrijven het voorbeeld volgen. De zonnepanelen komen nu te liggen op scholen en gymzalen. Daar verdienen de panelen zich het snelste terug, door de wettelijke tarieven. Mirck hoopt dat in de nabije toekomst ook panelen op het dak van het gemeentehuis van Zwijndrecht komen te liggen, maar daar is meer voor nodig volgens de wethouder. "Deze slimme financieringsconstructie is een eerste stap, het oprichten van een lokale energiecoöperatie is een volgende: hoe kan je bewoners en bedrijven nu mee laten doen? Maar dat kan alleen als de regeling voor het salderen, de terugleververgoeding, verandert." Hij heeft echter goede hoop dat de regering haar standpunt herziet. "Dat zou betekenen dat wij het dak van ons gemeentehuis ook beschikbaar kunnen stellen." www.hvcgroep.nl

Hoeveel zonnepanelen kan Enschede kwijt?

Milieuwethouder Hans van Agteren van de gemeente Enschede wil meteen even iets rechtzetten over de berekening van 138 panelen die zouden passen op het gemeentehuis. De foto is namelijk gemaakt van het stadhuis aan de Langestraat 24, een monument waar strenge regels gelden voor het plaatsen van zonnepanelen. Op het stadskantoor echter, een gebouw dat zich elders in de stad bevindt en waar ook een groot deel van het ambtelijk apparaat zit, passen wel zonnepanelen. Die liggen er ook: 146 stuks om precies te zijn. Die hebben een totaalvermogen van ongeveer 28 duizend watt en leveren ongeveer 30.500 kilowattuur per jaar op. Om een beeld te geven hoeveel dat is: "Ongeveer het gemiddelde jaarlijks elektriciteitsverbruik van bijna negen gezinnen." De zonnepanelen passen in de lijn die de gemeente Enschede heeft uitgezet wat betreft haar duurzaamheidsbeleid: "We hebben als doel

Ruimte voor panelen kWp geïnstalleerd	138 34.5
--	-------------

kWh/jaar	29.325
Totaal kWh 25 jaar	691.000
Euro besparing 25 jaar*	217.960

Kg CO ₂	474.565
Km bespaard	1.977.353
Bomen geplant	475

Zo zou het eruit zien met 138 zonnepanelen

om in 2020 een CO₂-reductie van 30 procent ten opzichte van 1990 te hebben bereikt. Bovendien streven we naar een aandeel duurzame energie van 20 procent van het totale energiegebruik." Omdat Enschede volgens Van Agteren hierbij ook graag het goede voorbeeld heeft, pakken ze meer gemeentelijk eigendom in de stad aan. Onlangs deed de gemeente een aanbesteding om op vier

gemeentelijke gebouwen 1485 zonnepanelen te plaatsen: de Spinnerij, een bedrijfsverzamelgebouw, het Muziekwartier, de brandweerkazerne en het servicecentrum in stadsdeel Noord. De zonnepanelen hebben een totaaloppervlak van ongeveer 2900 vierkante meter en zouden bij elkaar zo'n 301.500 kilowattuur opleveren. "Dat is zo'n beetje wat 87 huishoudens per jaar verbruiken."